

Blažka Križan

MNOŽICE SOSLEDIJ

9. 8.–7. 9. 2024

artKIT

»V medprostoru sence in svetlobe«

Umetnost Blažke Križan se giblje med svetovi rezljanja papirja in optične umetnosti. S skalpelnim rezom umetnica odpira, privzdiguje in usmerja nastalo ploskovno reliefnost papirja. Repeticijska ponavljajočega se reza, ustvarja optične iluzije, ki tvorijo asociativno organske, biomorfne oblike, kot valujoče, črtne in krožne kompozicijske strukture v gibanju. Monokromatičnim delom se pridružujejo dela v modri in v novonastalih delih rdeči barvi, katerih zadnja stran papirja je pobarvan z akrilno barvo. Barve tako s svojim odsevom vplivajo na barvno skalo samega reliefa.

Odvisnost od motiva in načina reza zahteva uporabo različnih vrst papirja, ki je večinoma papir za akvarel, v debelini od 200 g/m² do 300 g/m². Uporaba akrila pride pred rezljanjem papirja. Pri rezljanju papirja so v uporabi različni tipi skalpelnih nožkov, ki se razlikujejo po velikosti in obliki konice. Preden delo preide v svojo ustvarjalno jedro rezljanja, se začetni ustvarjalni procesi pričnejo v zamisli, skicah, ali specifično pri motivih op art in geometričnih oblikah. Včasih se ob potrebi, na vmesnih postajah ustvarjalnega procesa, ustvari majhen rezljan osnutek kot majhna reliefno-skicna rezljanka, na kateri umetnica prouči naslednje korake, bodisi sledečih si rezov smeri, naklona in učinka ustvarjenih svetlob in senc.

V predani tehniki rezljanja papirja in v uglajeni gibkosti reza se skriva preiščena in intuitivna značajnost umetnice. V nekaterih delih kraljuje valujoča organskost v svoji nežnosti in ustvarja pridih gibljive slike, ki lahko spominja na vodne valove, tokove, ali sledi vetra, ko se giblje po bogatih travniških poljih. Ob globlji potopitvi v dela nam ta odpirajo drugačnost pogleda, ki nas ponese in popelje dlje v mehko in valujoče. Skozi privzdignjene majhne površine, ki delujejo kot okenca, opna, nam dovolijo videti v prostor pod, med in na drugo stran. Vsebina del nastaja v elementarnosti sence, svetlobe, linije, nagiba listkov, naklona črte, širine in globine reza, dihačih se form ali odpirajočih se struktur, ki se raztezajo in krčijo v svoji snovnosti in bitu.

Sloneč na optični iluziji, in z uporabo vključujočih elementov in njihovi manipulaciji reza, oblike, smeri, dolžine sence in svetlobe doseže vtis gibljive slike, kjer ponekod nastane senzorični učinek optične čutnosti in zato zaznamo gibljivost slike. Umetniška dela imajo strukturo tridimenzionalne reliefnosti, pri čemer se srečujeta senca in svetloba oziroma njuna estetska igra. V nekaterih delih rez nadomesti linijo, linija ostaja na ploskvi-površini, kjer rez ni privzdignjen in reliefnost ni poudarjena. V teh delih je optičen učinek gibljivosti slike najbolj viden.

Čistost reliefne zgradbe in njene strukture se ovija vase in iz sebe, krožno, linearno, valujoče, ali navzven. Vzpostavljeno ravnovesje vodi v vizualno pomiritev papirnato reliefnih pejzažev, ki prileže opazovalčevemu pogledu. Horizontalnost in vertikalnost površine se skozi ponavljajočo se gesto rezljanja in nastale globine potopi v prostorsko-reliefne razsežnosti.

Pogled na delo lahko sestoji iz mnogoterih smeri. Dela rastejo tako v tenkočutni implozivnosti kot eksplozivnosti reliefnega volumna, kot se vejijo in valujejo v svojih linearnih ravninah črtnih rezov. V mnogoterih ravninah listkov mnogotere ploskve enkrat potopi in ugreza, drugič valujoče privzdiguje in usmerja ali radialno, bodisi organsko, ali geometrično razrase. Z nizajočimi delci in njihovo številčnostjo se stopnjujeta organskost in kompleksnost vzorca.

Ritem in repeticija ustvarjata gibanje. Ponavljajoče se in spreminjajoče se gibanje elementov ustvarja ritem, ki je vezan na reliefno ploskev. Dela Blažke Križan nosijo v kompozicijah ritem in dinamičnost, ki prehajata v preciznih daljših ali krajših intervalih, postopoma in mehko. Prav tako je v valujočih ali krožnih strukturah prehajanje gibanja v toku izraženo z večjo ali manjšo gostoto, temnejšimi ali svetlejšimi predeli ter s spreminjajočimi se nakloni svetlobe in sence. Z upoštevanjem kompozicijske čistine odtenki in rezi linij izražajo znamenja skritih realnosti, ki sidrajo lepoto in poganjajo dihajočo vizualno gibljivost slike.

V reliefnosti in zgradbeni strukturi dela se uteleša vsebinsko jedro v medvmesnih prostorih, katerih gradniki so ustvarjene sence in svetloba, ki nastajajo iz naklona, globine in širine reza. Senca in svetloba stojita samostojno, druga ob drugi, a v odvisnosti ena od druge. Ustvarjena vsebina tako oživlja prostor v medvmesnih prostorih in nakazuje na vmesno realnost, ki šele ob njeni stvaritvi postane vidna. Linija ob liniji, rez ob rezu v nas vzbudi princip bližine, ki jo vizualno povežemo v likovno krajino reliefne estetske lepote in celote.

— Nina Šardi

BIOGRAFIJA

Blažka Križan (1990, Ptuj) je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, smer slikarstvo, pri prof. Marjanu Gumilarju (2012). Leta 2017 je končala še drugo stopnjo študijskega programa pri prof. Zmagu Lenárdiču in prof. dr. Juretu Mikužu. Med študijem se je osredinila na ustvarjanje v tehniki rezljanja papirja. Doslej je prejela več nagrad, in sicer med drugim: za magistrsko delo študentsko Prešernovo nagrado, leta 2020 nagrado DLUM-a, 2022 nagrado mladi na Ex-tempore Piran, 2023 priznanje na 12. mednarodnem festivalu likovnih umetnosti Kranj. Živi in ustvarja na Ptuju.

Blažka Križan
MNOŽICE SOSLEDIJ
9. 8.–7. 9. 2024

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odpiralni čas: od torika do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure